

187. Vists sn, kyrkan. Nu på kyrkogården.

Pl. 153.

Litteratur: T 105. Efr. N. Jörlander, Brev t. VHAA 10/6 1891, t. O. Montelius 28/7 1891 (ATA); S. Welin, Besiktningsrapport 1891 (VFA); J. Sandström, Anteckningar om fornlämningar i Redvägs härad 1904, ark 18 (ATA); N. Beckman i VFT 4: 1 (1920), s. 61, 63; Fornminnesinventering 1931 (ATA); Handlingar 1935 i ATA; S. B. F. Jansson i VFT 5: 2 (1942), s. 64; E. Wessén, Svensk språkhistoria 3 (1956), s. 14.

Äldre avbildningar: O. Lindkvist, blyertsteckning 1891 (ATA); S. Welin, träsnitt (i T 105).

Runstenen står rest på Vists kyrkogård ett 20-tal meter Ö om kyrkan på en meters avstånd från östra kyrkogårdsmuren. Den påträffades den 4 juni 1891 i samband med rivningen av Vists gamla kyrka, inmurad i södra långväggen »stående upprätt» med inskriftssidan inåt. S. Welin tillägger, att den var »redan bestämd till trappsten men räddades». Stenen restes samma år på sin nuvarande plats.

Rödaktig, grovkornig granit. Höjd 1,85 m., bredd 0,97 m. Stenen är vacker och välformad. Samtliga ytor äro jämna. Ristningen är väl huggen, alla runorna äro säkra. Inskriften löper motsols med början längst ned till höger på stenen. Den yttre ramlinjen utgör bas för runorna.

Inskrift:

+ giri · sati · stin · þana · eftir · kuþa · brupur · sin · er · a ok · lanti · altri · tynþi ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Geri satti sten þenna æftir Guða, broður sinn.

Er a Ænglandi

aldri tynði.

»Gere satte denna sten efter Gude, sin broder.

I England slöt han
sina dagar.»

Till läsningen: Ristaren använder som ordskillnadstecken blott en punkt. Punkterna äro oftast djupborrade. Sk vid inskriftens början och slut utgöras däremot av kors, resp. kryss. 21 **ᚱ** är grundare än övriga runor men säker. Mellan 37 **ᚱ** och 38 **ᚱ** finnas två punkter, men de äro ej djupa och icke starkt avgränsade utan säkerligen blott märken i den skrovliga ytan. 38 **ᚱ** är säker, båda bistavarna äro tydliga och karakteristiska. — Torins bild visar korrekt läsning av runorna 37–39, men texten har **ank**. Läsningen förklaras på följande sätt: »På stenen synas tvenne tillfälliga punkter efter första runan ᚠ, och andra runan liknar ᚠ, dock är ena kännestreckket, såsom otydligare än det andra, antagligen tillfälligt.» Det avslutande sk markeras av Torin med kors.

Sista satsen i inskriften utgör ett verspar i fornyrdslag. Exakt samma fras förekommer i Sm 5, där som senare hälften av en fullständig helming. Denna vers har således för ristaren sannolikt haft karaktär av schablon.

Anmärkningsvärd är förekomsten av verbet *tyna*. Med ett undantag, Sm 5, är *tyna* i betydelsen 'mista, förlora' eljest känt endast från isländskan. Det saknas i Söderwalls ordbok och finns icke belagt i den svenska medeltidslitteraturen. Hos E. Schroderus (1640) finnes ordet, som synbarligen i betydelsen 'fördärva, plåga' varit levande i vissa svenska dialekter.

De båda brödernas namn allitterera. Om *Geri* se Vg 158. *Guði*, förkortning av namn på *Guð*-, återfinnes icke i någon svensk runinskrift men möjligen i en dansk, DR 126, som även i övrigt enligt Lis Jacobsen visar likheter med svenska inskrifter. Det är känt från Norge och Sverige. I Västergötland finns det exempelvis bevarat i ortnamnet *Gudarp* (Gudhathorp) i Tranemo sn.

Marks härad.

Marks härad, landskapets sydvästligaste, ligger avgjort utanför det egentliga runstensområdet i Västergötland. Den enda runinskrift, som är känd från detta härad, utgöres av ett nu försvunnet mindre fragment av en runsten, vilket av O. Celsius i början av 1700-talet uppges vara inmurat i Örby kyrka. Häradets övriga 23 socknar och sockendelar sakna runinskrifter.

Horreds sn.

Ivar Lindquist har i en uppsats med titeln »En historisk runinskrift i Horreds socken, Marks härad» (i: VFT 4: 1, 1920) publicerat en enligt hans mening nyupptäckt runristning. Denna finnes i en berghäll c:a 1700 m. VSV om Horreds kyrka. Vad Lindquist ansåg vara en historisk runinskrift från 1450-talet (**kerstin :: æ · aki : siu** 'Kristian äger icke sjön') är uppenbarligen naturliga ojämnheter i bergytan, uppkomna genom vittring av bandformigt lagrade, lösare bergarter i den hårdare gnejsen. Jungner besökte platsen 1930 tillsammans med professor Lennart von Post.

Fig. 297. Horreds sn. Förment runinskrift (naturbildning). Efter foto av H. Faith-Ell 1936.